

Tone Partljič

Leja Forštner s Tonetom Partljičem

Forštner: V skoraj pol stoletja pisateljavanja ste ustvarili mogočen literarni opus, vendar pravite, da niste umetnik. Zakaj?

Partljič: “Mogočen literarni opus” zveni res prijetno. Tudi če gre le za kvantiteto. Napisal sem triindvajset proznih knjig, kar zadovoljen sem na primer z romanoma *Pri Mariji Snežni zvoni* in *Starec za plotom*, ter z zbirko črtic za otroke *Hotel sem prijeti sonce*. Napisal sem okoli trideset odrskih del, ki so bila uprizorjena, in štiri monokomedije, od katerih so ljudem v spominu najbrž najbolj ostale *Ščuke pa ni*, *Moj ata*, *socialistični kulak* in *Čaj za dve*. Od televizijskih iger se ljudje še zmeraj spomnijo predvsem prve, iz leta 1974, tj. *Mama umrla, stop*, in morda še kakšne, zadovoljen pa sem tudi s filmskima scenarijema *Vdovstvo Karoline Žašler* in *Moj ata, socialistični kulak* po omenjeni komediji. Če je to dovolj za “mogočen opus”, ne vem, vsekakor pa hvala za vašo formulacijo.

Sicer pa se mi nikoli ni zdelo, da s pisanjem opravljam kakšno umetniško poslanstvo, ampak sem želel ljudem le sporočiti neko svoje spoznanje, svojo resnico in pa, reciva, čustva. Pisanje je sicer dar – a ne od Boga, in ne od Hudiča –, ki ga moraš znati izkoristiti z delom. Komedioografi so napisali tudi tisoč (Lope de Vega) ali dvesto (Goldoni) ali pa vsaj več kot trideset (Molière, Nušić ...) komedij in mnogi so se zdeli sami sebi prej “obrtniki” kot umetniki. Srbski komediograf moje generacije Duško Kovačević je na simpoziju o sebi govoril kot o “zanatliji”.

Nekaterim izvoljenim pesnikom se na daleč vidi, da so umetniki (Zlobec), nekateri pisatelji nosijo črne klobuke (Lainšček) ali črna očala, kakršna je nosil Zupan, drugi so neobriti in mogoče celo neumiti. Pri Tonetu Kuntnerju že na daleč vidiš, da je zaskrbljen in razbičan zaradi slovenskega naroda, kmetstva, Janše ... Ti ljudje torej že na zunaj pokažejo, da so umetniki. Res si tudi sam ne umivam rad las, a mi žena zato pravi pacek, ne pa umetnik.

Forštner: Za svoj največji dosežek štejete komedije, od katerih so mnoge tako rekoč ponarodele, a kljub temu vedno poudarjate, da je odnos

Slovencev do te zvrsti skrajno dvoličen, celo žaljiv. Lahko prosim razširite to misel?

Partljič: Komedije so moj največji dosežek, ker imam tako malo konkurence, čeprav se je že davno pojavil tako nevaren konkurent, kot je moj prijatelj Vinko Möderndorfer, medtem ko je na primer romanov preveč še boljših od mojih. Seveda sem vesel, da so moje komedije “ponarodele”, da jih igrajo pravi ljubitelji, vendar se večinoma obrišem tudi za majhne avtorske pravice. Kljub temu mi je v čast, da sem “ljudski” komediograf, saj se v repertoarjih ljubiteljskih gledališč zelo pogosto pojavljajo Molière, Goldoni, Nušić, Möderndorfer ...

Kaj pa je narobe s slovensko komedijo? Prvič, morali bi imeti specializirano Slovensko narodno gledališče Komedija, kakor ga imajo v Franciji, Rusiji, na Hrvaškem, v Srbiji ... Razveselil sem se Špas teatra v Mengšu, četudi komedija zagotovo ni predvsem špas, jim poslal dve svoji (oprostite – dobri) primerni manjši komediji (*Silvestrska sprava* in *Čaj za dve*), a nisem bil vreden niti odgovora. Tam so raje igrali komercialne “comedije pika com”. In to se dogaja tudi Fritzu, Möderndorferju in drugim. Predvsem pa je tržni sistem (???) pripeljal do tega, da podpišem pogodbo za novo komedijo s klavzulo, da je pet let ne smem ponuditi nobenemu drugemu teatru, ker je zdaj za pet let (ali za zmeraj) last tega gledališča. Torej ni več mogoče, da bi “nastala uspešnica”, kakršna je bila *Ščuka*, ki so jo igrali v štirih slovenskih gledališčih, ali pa *Kulak*, ki so ga igrali v kar dvajsetih gledališčih po vsej Jugoslaviji. Žaljivo je, da vodstva gledališč ne odgovarjajo za to, da igrajo slabše prevedene tekste, da zahtevajo, naj bo komedija za “celjsko nagrado” žlahtna. So *Lizistrata*, *Mandragola* ali *Sen kresne noči* “žlahtne” komedije? Saj niti ne vem, kakšen kriterij je to. Ne, naša gledališča so komedijo vrgla na cesto v roke zaslužkarskim skupinam in estradi s *stand up* komedijami.

Bi se pa lahko, in ne le v zvezi s komedijo, vprašali (mene je to vprašal Vladimir Kavčič), kaj sploh pomeni sintagma Slovensko narodno gledališče? Samo to, da jih je ustanovila in da jih financira država, ali pa imajo kak “dolg” do slovenskega naroda, glede slovenske dramatike, kulture, jezika ... Ali jih ne “vodijo” predvsem režiserski gostje s svojimi predlogi, ki se zgledujejo po tujih avtorjih? Kakšen smisel imajo tri slovenska narodna gledališča in njihovi odlični ansambli, če jih skoraj ne najdeš, ne na Tednu slovenske drame ne na Dnevih komedije?

Forštner: Po vašem mnenju mora biti pisanje komedije vsaj deloma “diverzija” in, kot pravite, sami vedno pišete “v upanju, da bo kdo v zrak

skakal”. Koga je spravila na noge vaša najnovejša, t. i. socialna komedija *Aldo in Micika* (2012)?

Partljič: Komedije “morajo” predvsem ugajati; vendar ne le ugajati, o čemer pričajo recimo jedki *Revizor*, *Za narodov blagor*, *Učna ura*, *Hamlet v Mrduši Spodnji*, *Vaja zbora* ... Sam sem bil vedno srečen, če so se v gledališču mojim komedijam smejali (čeprav me je kakšna pametna dramaturginja čudno gledala), a veselilo me je tudi, če so kakšni funkcionarji od jeze v “luft skakali”. Vedno imam namreč v mislih Cankarja in njegovo tezo, da umetnik, ki se prilagodi, ni več umetnik. O “mali komediji” *Aldo in Micika* moram reči, da se mi je posrečila, se mi pa zdi nenavadno to, da se občinstvo ob njej eno uro neusmiljeno smeje, nato pa se v zadnjih petnajstih minutah pogosto celo razjoče. Ta predstava je sicer nastala pred enim letom; režiral jo je Vinko Möderndorfer, naslovni vlogi pa igrata Mojca Partljič in Renato Jenček.

Forštner: O tej komediji ste pred kratkim sicer povedali, da je z mariborsko vstajo proti županu Kanglerju dobila “dodatne pomene”. Lahko to prosim podrobneje pojasnite?

Partljič: Z lahkoto. To je socialna komedija, v kateri smo v zadnji tretjini dogajanja priča odhodu dveh starih zakoncev v dom za ostarele, kjer ju na koncu vržejo na cesto, ker občina ne more več plačevati solidarnostne razlike med njuno “penzijo” in stroški. Kot veste, je bil prejšnji župan (Franc Kangler, op. a.) globoko vpleten v gradnjo doma starostnikov Pod Gorco in pozneje zaradi t. i. hobotničnih zaposlitev tudi predmet uradnih preiskav, a mu niso nič dokazali. Vpleten je bil tudi v kadrovsko in drugo dogajanje v Domu Danice Vogrinec, zaradi česar je prišlo celo do organiziranih protestov tamkajšnjih varovancev. In “uničen” mestni proračun bi lahko prav kmalu povzročil dogodke, ki se zgodijo v moji komediji. Mimo moje volje so gledalci v tej komediji videli “mariborsko župansko zgodbo”.

Forštner: V boj proti mariborskim političnim elitam ste se aktivno vključili tudi sami. Ste zadovoljni z razvojem dogodkov?

Partljič: Vključil sem se šele po prvi vstaji in bil poleg že na tisti, kjer je policija preslabo reagirala. In tudi govoril sem na njej. Pridružil sem se predvsem zato, ker so vladna in mariborska politična elita ter celo teologi o protestnikih govorili kot o huliganih in sodrgi, ki jo je zmanipulirala levica, pozneje celo o zombijih. Spregledali so, da je bil to, in morda

v Mariboru tudi še bo, predvsem socialni upor in da ni šlo le za politiko ali, kar je bilo v tem primeru še bolj abotno, za strice iz ozadja, ampak so ljudje vstali tudi zaradi tistih radarjev, ki so z izgovorom, da gre za varnost ljudi, pomenili škodljiv posel “zasebnega partnerstva”, ki se je že znašel pred komisijo za preprečevanje korupcije, saj je bil sklenjen v korist posameznika in je povzročil finančno škodo mestu. Z razvojem dogodkov sem zato zelo zadovoljen. Nemoralni in primitivni župan je moral oditi, izvoljen je protestniški župan. Le mestni svet še ni odstopil, a proti temu nismo mogli “na ulici” nič in tudi novi župan ga ne more odstaviti, saj protestniki spoštujemo pravno državo.

Forštner: Verjamete, da se bo z novoizvoljenim nestranskim županom Maribor otresel “provincialne nesamozavesti”, za katero po vašem mnenju že desetletja boleha mestna oblast?

Partljič: Oh, ne samo mestna oblast, ampak cel Maribor z okolico, in to že leta. Boleha za nekakšnim “sovraštvom” do Ljubljane in mnogi se jezijo name, ker to obsojam. No, za to je nekaj razlogov že od Maistrove akcije naprej, ko je “Ljubljana” skoraj preprečila njegove uspehe, ampak ta alibična miselnost je katastrofalna. Zato je tudi Kangler ves čas kazal na levo vlado, ko so ga izključili iz SLS, pa še na Janševo, da je kriva za mariborske razmere (lahko da nista nedolžni). Ob procesih zoper njega ves čas kaže na “Zokija”, “Stožice” itd. Mi smo zato zelo redko iskali svoje barabe in nesposobneže, saj je bilo “jasno”, da so ti le onkraj Trojan. Kot da nismo Mariborčani svoje sreče kovači.

Novi vstajniški župan Fištravec bo lahko naredil zelo malo. Evropski krizni brzovlak skozi Španijo, Portugalsko, Italijo do Grčije in Cipra drvi tudi skozi Slovenijo in Maribor, ki je socialna bomba. In kaj naj vstajniški župan naredi, kar zadeva izboljšanje razmer? Naj ne grozi meščanom in naj jih dodatno ne bremeni, prepreči naj (gotovo tega ne bo zmožel na hitro) korupcijo, govori naj slovensko, predvsem pa naj išče prijatelje Maribora in ne sovražnikov.

Forštner: Če se ne motim, ste nekoč tudi vi kandidirali za župana Maribora, a niste bili izvoljeni; vam je pa kar tri mandate (1992–2004) podelilo slovensko ljudstvo. Je res, da ste najboljše živeli prav v letih, ko ste bili v parlamentu?

Partljič: Greva po vrsti. Nisem se kandidiral sam, kandidirala me je LDS. Moja napaka in sramota je še danes, ker se nisem dovolj uprl svetu stranke

in Drnovšku, da se to ne bi zgodilo. Upal sem, da ne bom izvoljen. Na kampanji se je videlo, da si ne prizadevam, kar je bilo gotovo nemoralno. Ampak razen mene v Mariboru kandidat LDS na nobenih županskih volitvah ni prišel do tretjega mesta – letos na primer je kandidat te stranke dobil le 0,8 odstotka glasov volivcev – in sami nismo vedeli, kako nam je to uspelo, a spomnim se, da sva z ženo takrat skoraj zaplesala, ker se nisem uvrstil v drugi krog.

So mi pa volivci podelili štiri mandate, tudi tistega od 1990–1992. In ne, ko sem bil poslanec, nisem živel dobro, kaj šele najboljše, čeprav sem bil na začetku zelo aktiven in ponosen, da sem bil poleg pri ustvarjanju države, plebiscitu, ustavi, spremembah. Sam na primer nisem glasoval za zakon o privatizaciji in denacionalizaciji, opozarjal pa sem tudi, da bo prišlo do diskriminacije pri zakonu o državljanstvu, a sta mi Peterle in Bavčar odgovarjala, da ne bo prišlo do izbrisanih. Takrat je bilo v parlamentu nekaj pomembnih pisateljev (Rupel, Capuder, Hribarjeva, Franček Rudolf, Jaša Zlobec, Tone Peršak ...), a so me mnogi “odpisali” kot pisatelja, saj je pozneje občasno prišlo do glasovanja “po vesti stranke” in ne po svoji vesti, kakor terja ustava, kar me je žrlo. To je povzročalo spore, pojavila se je razklanost na leve in desne, demagogija in vse to me je delalo nesrečnega, mi pilo kri. Vsaj en mandat predolgo sem bil “poleg”, zlasti ko so Drnovška v LDS zamenjali drugi.

Če pa mislite “najboljše živel” v zvezi s plačo, naj rečem, da sem imel približno 100 % višjo plačo od žene učiteljice, a vožnje vsaj trikrat na teden in kakih 50.000 km na leto, ločeno bivanje v Ljubljani, plačevanje dvojnih položnic, dohodnin itd., so mi plačo znivelirali na njeno, hkrati pa so me vsi gledali kot “svinjo” pri koritu.

Forštner: Pozneje ste rekli, da je denar “absolutno premajhen motiv”, da bi se vrnil v slovenski hram demokracije. Zakaj?

Partljič: To sem rekel? Najbrž na volitvah 2011. Takrat si je za mojo kandidaturo zelo prizadeval Zoran Janković, osebno in prek Jakiča; nista terjala, da vstopim v Pozitivno Slovenijo, ampak da kandidiram na njihovi listi. Janković mi takrat ni bil “zoprni”, saj se očitno razume na ekonomijo, bil je proti razprodaji slovenskih firm, izkazal se je v Ljubljani, ime stranke je bilo Pozitivna Slovenija, medtem ko vsi delujejo, kot da smo Negativna Slovenija, in sem ga nekako podpiral. V parlament pa vsekakor nisem več želel, niti v aktivno politiko, saj se lahko, odkar sem se od nje poslovil, več ukvarjam s tem, zaradi česar mislim, da sem na svetu, torej z branjem in s pisanjem. Na prigovarjanje nekaterih znancev, da bom

zaslužil za dve pokojnini, sem odgovoril, da je denar absolutno premajhen motiv. Da bi znova prejemal poslansko plačo, se mi je zdelo neumno tudi zato, ker potem vsi mislijo, da delam le za lasten interes. Sicer pa mislim, da stari rokerji pri sedemdesetih tako ali tako nimamo kaj iskati v parlamentu. Novi ljudje v politiki, Virant, Žerjav, Bratuškova, so vseeno prinesli vsaj malo drugačen veter, ne vem pa, če vedo, kam plovemo.

Forštner: Nekoč ste dejali, da “korupcije ni v prvi vrsti političnih aren, med ministri in poslanci”, in da se “morda kakšne stvari dogajajo kje zadaj.” Bi se danes še podpisali pod te besede?

Partljič: Najbrž, čeprav se je od “nekoč” marsikaj spremenilo. Ko sem bil kot poslanec (“nekoč”) leta 2000 na neki konferenci o korupciji, so tam rekli, da je v Sloveniji malo korupcije in organiziranega kriminala, ker se pri nas pretaka premalo kapitala, da pa bo čez kakih deset let že drugače. S tem nisem rekel, da so bili pred časom politiki na to imuni, a svinjarije se ne dogajajo v vidni politični areni, ampak v neki drugi, bolj zamaskirani. Kazati samo na politike, pomeni “ščititi” druge, še bolj prefrigane. Vse pogosteje so sicer res z roko v roki, a vendar: pogledjte seznam “žrtev” ovadb kriminalistov in protikorupcijske komisije! Od politikov sta od KPK osumljena pravzaprav le Janša, ki je prevečkrat blizu takšnih “poslov”, kot so bile legendarne prodaje orožja, in Janković, ki pa se je tam znašel bolj zaradi sina, ki vsekakor ni politik, ampak je najbrž prežal na priložnosti za hrbtno očeta politika. Tudi Bavčar ni zašel na sodni stol, ko je bil politik. In v aferi Patria je med osumljenci le politik Janša, drugi so razni direktorji in en vojak, ki naj bi bil praviloma nepolitičen. Iz druge linije osumljenih so tu kak odvetnik, “pivovarnar”, vsaj trije gradbeni baroni, nekateri direktorji ... Pod očesom medijev so predvsem politiki iz prvih vrst, medtem ko so “menedžerji” bolj skriti. Vem, da marsikoga nismo mogli privabiti, da bi kandidiral za poslanca, in se je pozneje izkazalo, da se boljše počuti v drugi vrsti, v neki skriti areni. Če bi šel za poslanca, bi namreč preveč tvegalo, da bi ga dobili “pogel”. Bojim se, da bi tudi poslanec Vogrin še zdaj mirno živel, če ne bi kandidiral. A nekaj se v državnem zboru vendarle premika, saj se je moralo kar nekaj poslancev posloviti od svojih funkcij zaradi “nemorale” in v sodnih procesih končno sedijo ljudje, za katere smo mislili, da se jim ne more nič zgoditi. Ivan Zidar si zdaj ne more več predstavljati, da bi se še kdaj gugal na gugalnici z ministrico SDS.

Forštner: Leta, ki ste jih preživeli v parlamentu, so bila zlata doba slovenske demokracije. Kje oziroma kdaj smo zašli s (prave) poti?

Partljič: Kmalu. Ne vem, zakaj se je tudi Demosu, ki je sicer opravil veliko delo, tako mudilo s slabima zakonoma o privatizaciji in denacionalizaciji. Poznejši sklici parlamenta so nekaj popravljali, a premalo, kajti proces se je že začel. Tam so tudi korenine vseh poznejših pokvarjenih lastninjenj in izčrpavanj podjetij. Nismo takoj postavili trdnih načel pravne države, ker smo govorili o sebi, kot da smo najbolj pošten in delaven narod, pokvarjenci pa so bili v glavah nekaterih v glavnem le “čefurji”. Administrativni nacionalistični genocid je bilo “izbrisanje”. Zgodovine nismo razumeli kot preteklost, ki se je ne da več ponavljati in popravljati, ampak le interpretirati, in smo jo začeli popravljati in spreminjati – za nazaj. In Cerkev smo preveč “spustili” v državo. Izmislili smo si nacionalni interes in lažno in izključujoče domoljubje. Potem so ponorele stranke. Namesto zaveznitva in prijateljstva smo začeli moliti boga sovraštva in delitev. Notranje službe so delale za sebe in za politike, ne za državo. Ker ni bilo pravne države, kontrole in norm, je bilo pomembno, kako se kdo “znajde” in oplemeniti lastnino, od koder je bil le korak do tatvin in korupcije. Zapravljali smo več, kot pridelali. O, cela vrsta napačnih korakov, kajti ko stopiš na to pot, pogosto ni vrnitve. Ali smo zdaj na točki, ko se bomo obrnili? Težko bo.

Forštner: Verjamete, da bo slovenska politika kdaj preseгла ideološke delitve?

Partljič: Ideološke delitve so bile in bodo, sicer bi bilo na svetu ideološko enoumje. Tega ne bo mogoče preseči in morda niti ni treba. Seveda bi moral ves narod, ne le (spet samo) politika zavzeti drugačen odnos do delitev. Moramo jih sprejeti kot del sveta, ne pa da priznava vsak le svojo ideologijo, drugačno pa bi pobil. Res je tudi, da nima zmerom prav večina. Zato so to težke stvari. A razvoj človeštva je pripeljal do spoznanja, da ne stori tega, česar ne maraš, da bi drugi naredili tebi; da je svoboda tudi svoboda za drugačnega; da smo vsi enaki, ne glede na raso, jezik, vero. Da moramo zakon spoštovati vsi. Neko staro geslo je prineslo vrednote svoboda – bratstvo – enakost, neka ideologija pravi, da smo vsi ustvarjeni po božji podobi in da ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe. Institucije, kot so politične stranke, oblast in cerkev pa se na vse to v bistvu požvižgajo.

V naših življenjih ne prevladujejo več delo, ustvarjanje, srečni družinski odnosi, ampak samo politika. Postali smo negativni *homo politikus*. Geslo Kolikor znaš, toliko veljaš smo zamenjali za Toliko veljaš, kolikor imaš. Vsi ljudje moramo sami pri sebi najprej preseči ideološke delitve, pa jih

bo tudi politika, kajti če “tako pogledamo”, so tudi politiki ljudje. Ko vse grdo pripisujemo le politiki, iščemo alibi zase.

Forštner: Nedolgo tega ste dejali, da si bo Slovenija “oddahnila, ko se bo Janez Janša upokojil”. Po tem ko je odstopil kot premier, je prvi mož slovenske desnice vrnil tudi poslanski mandat. Bomo zdaj res laže zadihali?

Partljič: Kaj, ali se je upokojil? Ne bo nikoli več kandidiral? Bravo! Smo že malo utrujeni od njega. Mislim, da je petindvajset let resnično dovolj. Vendar dvomim. Ampak, če se je res upokojil, kot pravite, bodo nastradali upokojenci. Zagotovo ima kje zapisano, kateri od njih je kdaj kaj slabega rekel o njem. Zagotovo so med njimi kaki stari komunisti in udbovci. Bojim se, da čakajo slovenske upokojence nove delitve, preštevanja, brisanja, celo mala maščevanja. Seveda morda tudi kaj dobrega. Recimo igranje nogometa med upokojenci in neupokojenci.

Forštner: Kako realno je pričakovati, da bo vlada Alenke Bratušek popeljala Slovenijo iz krize, sploh glede na to, da ste prepričani, da je pri nas “kriza permanentna”?

Partljič: Če bi Alenka Bratušek Slovenijo popeljala iz krize, bi jo takoj “pohopsali” Italijani, Španci, Portugalci, Ciprčani, Grki, morda celo Francozi in Američani, da isto stori zanje. V to seveda ne verjamem, ker Slovenija “ni otok, sam po sebi celina, ampak je del Evrope” in sveta in – prosto po Hemingwayu oziroma Donnu – ne zvoni samo Sloveniji, ampak vsemu svetu. Lahko pa kaj ublaži, poveže, ne grozi, ne išče samo zarot. Dvajset let smo veslali narobe in zato ni mogoče priti nazaj v času enega mandata Alenke Bratušek. No, če pa je res, kakor pravite, da se je Janez Janša politično upokojil, ji bo kar malo laže.

Forštner: Ko je konec osemdesetih in v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja na Slovenskem nastopil čas družbenih sprememb, ki jih je predvsem starejša generacija takratnih politikov zavestno blokirala, je vajeti v svoje roke prevzelo Društvo slovenskih pisateljev. Zakaj je kaj takšnega danes povsem utopično pričakovati?

Partljič: Tega do zdaj še nisem rekel, a zdaj vseeno bom, čeravno mi je malo nerodno, zlasti ker je prav J. J. zapisal, da se je vse to začelo z (dragim) Rudijem Šeligom, ki je nasledil humorista (torej mene) na čelu Društva. Zgodilo pa se je kaj dobrega že pred menoj, v času Pavčka. Naj

povem, da so bili v sredini osemdesetih let pisatelji tako na dveh bregovih (“perspektivaši” in “režimski”), da je skoraj sledil razkol. Zato so povabili, če hočete, štajerskega humorista, ki ni pripadal nobeni struji, da bi poskušal člane povezati. V drugem mandatu je bil moj tajnik Veno Taufer in v tistem času smo, predvsem po njegovi zaslugi in po zaslugi primorskih pisateljev, ustanovili srednjeevropsko literarno srečanje Vilenica, zavrnili skupna šolska jedra, ustanovili odbor za svobodo mišljenja in z Zlobcem naredili vse, da Miodrag Bulatović, srbski nacionalist, ni postal predsednik Zveze pisateljev Jugoslavije, četudi so bili Srbi na vrsti, da določijo predsednika in do takrat nihče ni nasprotoval avtonomni pravici republiških društev, da tega predsednika sama določijo. A ker je šlo za nacionalista, smo to dosegli. In organizirali smo “veličastno” protestno zborovanje v nabito polnem Cankarjevem domu, ki je trajalo dva dni, kljub nasprotovanju in grožnjam (tudi meni osebno, in sicer s strani CK Partije). Ne, nič se ne postavljam, tako vretje je bilo takrat. Rudi je radikalno šel še dalje in tako je navsezadnje društvo celo pisalo Ustavo. A začelo se je že prej. Danes je društvo znova na razpotju, vendar je zdaj več nestrpnosti in groženj. Niti nisem prepričan, da je danes več svobode in manj pritiskov. Kaj mislite, da pisatelji niso nestrpni?

Forštner: Kakšen je sploh danes družbenopolitični status Društva?

Partljič: Enostavno. To je ena od oblik organizirane civilne družbe, na katero se ohola politika požvižga.

Forštner: Pred leti ste bili kritični do tega, da so nekatere literarne avtoritete posegale v politiko, a obenem niso hotele prevzeti nikakršne politične odgovornosti. Kako pa komentirate nedavne izstope pisateljev – predvsem Pahorja, Jančarja in Kuntnerja – iz slovenskega PEN, ker je ta iz svojih vrst izključil Janeza Janšo?

Partljič: Povsem razumem, da se je v času procesa proti četverici Jančar na tak način zavzel za Janšo in ga “sprejel” v PEN. Ampak saj ga ni mogel sprejeti sam, saj so bili najbrž vsaj člani odbora tudi za. Če pa pogledam na stvar iz današnjega zornega kota, se najprej vprašam, koliko centrov PEN sploh ima med svojimi člani dvakratnega obrambnega ministra ali premiera in povrh še nadškofa, zlasti ker mi njuni pesniški, prozni in esejistični dosežki niso znani. Obžalujem, da je izstopil Boris Pahor, ki pa je kljub vsej moji simpatiji in spoštovanju malo “nepenovsko” obžaloval, da imajo Pirančani “barvnega” župana. No, Drago je s tem izstopom

evidentno solidarno storil zanj moralno politično dejanje, ker je včasih v podobnih situacijah trdil, da deluje le kot pisatelj in da ne podpisuje več na primer pisateljskih peticij. Kuntner pa bi Janši z veseljem sledil celo v pekel, kaj šele iz PEN. No, jaz sam sem načeloma proti političnim sprejetjem (čeravno so včasih razumljiva), še bolj pa proti izključitvam, ki me spominjajo na izključitve iz pionirske, mladinske in partijske organizacije, ki sem jih nekoč opazoval, pa tudi sam sem dobil zadnji opomin pred izključitvijo. Tisti, ki poznajo Janšo, so sicer rekli, da bo gotovo tudi PEN razdelil, kar mu je torej uspelo. Saj vendar ni mislil, da bodo molče požrli njegova ideološka zmerjanja. Ampak, kot rečeno, sem pravzaprav proti izključitvam, ki so iz nekega drugega časa. Morda je škoda, da Tone Kuntner za sprejetje v PEN ni uspel predlagati še Toneta Krkoviča, potem ko so ga njegove domoljubne pesmi tako presunile. Mislim, da je nekoč davno predlagal na primer mene.

Forštner: S Kuntnerjem in Jančarjem vas že vrsto let veže več kot zgolj cehovsko tovarištvo, več desetletij pa ste (tako ali drugače) tesno povezani tudi z Boršnikom oziroma Boršnikovim srečanjem. Kako sprejemate spremembe, ki jih je festival doživel v zadnjih letih, glede na to, da jim nikoli niste bili prav posebej naklonjeni?

Partljič: Svoje razmerje s prijateljema Tonetom in Dragom sem opisal v svoji avtobiografiji *Hvala vam, bogovi, za te blodnje*, kjer sem Tonetu nehote storil tudi krivico, ko nisem preveril nekih govoric in sem morda užalil njegov spomin na očeta, za kar mi je zelo žal. A danes s Kuntnerjem vseeno ne moreva biti več prijatelja, dokler je tako izključujoč, nestrpen, sovražen do ljudi, ki mislijo drugače ali so drugačni. Mislim, da je imel tak odnos tudi do izbrisanih, kar me je že takrat bolelo. Drago pa je predvsem svetovljan, prodoren intelektualec, odličen pisatelj in mi včasih res "poje levite", ker sem levičar, a vsaj pove, kar misli, in po drugi strani ni izključujoč nestrpnež. Ampak tudi Zevs je imel napake, rečem. Ne bi bil Jančar, če bi ne bil drugačen kot drugi. Ni pa nestrpen in je v principu evropski demokrat. Težko, a vendar dopušča, da mislimo različno, a smo prijatelji. Zdi se mi, da Tone tega ne zmore. A zdaj k Boršnikovemu srečanju.

Ne, z Boršnikovim srečanjem in njegovimi spremembami nimam nobenih težav. Marsikaj se je spremenilo na bolje, na primer že organiziranost, in me veseli. Če bi ga še vedno vodil, bi sicer še naprej trdil, da je v tem globalnem svetu namenjen predvsem slovenski identiteti in v iskanju dalje in nebesne strani predvsem slovenskemu teatru ter se najbrž ne bi odločil ne za "tržni" *show case* in angleške podnapise v slovenskem

gledališču (v času angleške kulturne in jezikovne “globalizacije”) ne za velike denarje za goste iz tujine, torej za diktat gledališkega trga. Zavedam pa se nevarnosti, da bi lahko zato ostali tudi za plotom, kar je nekdo že rekel. Tudi ne vem, kakšen je iztržek tega “gledališkega” tržnega pogleda. Zakaj bi v posebnem študijskem delu programa srečanja brali češko dramatiko in ne slovenske, saj ne vem, koga je to zanimalo. A to je obrobno pripombarstvo. In kot sem se že prej vprašal: Kaj danes pomeni slovensko narodno gledališče? Morda tudi iskanje odgovorov, usodnih za slovenstvo, in ne le misel na trg, na ponovitve in to, kaj bodo drugi mislili o nas. Iskati moramo, kaj mislimo mi o sebi. Tudi prek gledališča. Novo vodstvo Borštnikovega srečanja je prineslo novo energijo, to so mnogi opazili, novo direktorico tudi nagradili in sem tega zelo vesel. A sam si seveda lahko mislim svoje, četudi je to morda napak.

Forštner: Ste pa na jubilejnim 25. Popotovanju od Litije do Čateža, kjer ste nastopili kot osrednji govorec, sami pozivali k spremembam, in sicer v sodobni slovenski literaturi, ki po vašem mnenju prepogosto posega po “vulgarizmih” in “hermetičnih formulacijah s tujkami” ter zato izgublja stik z domačimi bralci, ki si “želiyo brati tudi kleno slovensko besedo”. Prisegate torej na Levstikov literarni program?

Partljič: No, tisto je bil specifičen položaj pred specifično publiko pohodnikov in tudi žurerjev. Ampak resno verjamem, da si je slovenska književnost s svojim hermetizmom mogoče malo tudi sama kriva, da ni dovolj brana, čeprav mislim, da imamo nekaj odličnih pisateljev in pesnikov. Vem, da sem slab poznavalec moderne poezije, ampak včasih se mi zdi, da je vseeno, čigavo ali katero zbirko vzamem v roke, vse je podobno, da ne rečem enako bruhanje besed in spet besed brez konsistence. Naj mi odlični in prevratni Tomaž Š. ne zameri, toda mnoge njegove zbirke se mi zdijo “enake” in enaki so tudi kritični odmevi, ki ničesar več ne analizirajo, ampak se zatekajo k formulaciji, da je pesnik še zmerom v dobri kondiciji kot kak centerfor.

Zase pa priznam, da sem prastari “verniki” Levstikove misli, vsaj kar zadeva moje pisanje komedij, saj je vendar dejal, da bi “nam jako ustregel tisti, ki bi znal resnico zavijati v prijetne šale”. To se mi za nekoga, ki piše komedije na Slovenskem, niti ne zdi tak anahronizem.

Forštner: Če dovolite, bi na tem mestu rekla še besedo ali dve o vaši zadnji, leta 2011 izdani knjigi, o slikanici *Deklica in general* (Maister, op. a.). Zgodovinske osebnosti sicer niso prav pogosto junaki pravljic, kajne?

Partljič: Ne. Četudi se baje za kraljem Matjažem skriva neka resnična zgodovinska oseba. Seveda to ni tipična pravljica, ampak “zgodovinska” pravljica, da bi Maistra kot človeka približali otroški duši. Še bolj kot Maister je glavna oseba vendar Lešnikova Katrca, o kateri poje tista Maistrova že ponarodela pesmica. Ne Maister, njegov odnos s Katico me je zanimal. Od takrat sem napisal novo “pravljico” o Ivanu in Ani, ki govori o lepi in žalostni ljubezni med Cankarjem in Ano Lušinovo. Bomo videli, ali je to kakšna pot.

Forštner: Sami pravite, da je živeti med knjigami “privilegij”. Bomo imeli bralci kmalu privilegij prebirati nove tekste izpod vašega peresa?

Partljič: Hvala za naklonjeno vprašanje. Seveda. Konec maja mi izide roman, te dni pa pri družinski založbi Ivana Bizjaka iz Pirana, ki slovenskim bralcem na originalen način ponuja satiro, moja nova originalna satirična in kritična “slikanica” *Največji slovenski pesnik France Prešeren in Slovenci*. In morda še to pomlad tudi tista slikanica o Cankarju in Anici.

Forštner: V nekem pogovoru o že omenjeni komediji *Aldo in Micika* ste povedali, da boste poskušali napisati komedijo v slogu Gribojedove komedije *Gorje pametnemu*, katere junakinja bo “neke vrste vnukinja generacije Alda in Micike”. Ste jo že začeli pisati?

Partljič: Ljubi Bog, vi veste o meni več kot jaz o sebi! Vse veste, tudi kar govorim. A v glavnem je vse res, kar me sprašujete. Vem, da Sodobnost gotovo ne prisluškuje, ampak kako vse veste? Torej resno: Ja, pišem komedijo s poanto, kakršen je naslov klasične komedije Gribojedova. Za kaj gre? Mlada magistrica slovenščine ne dobi nobene zaposlitve in postane čistilka pri nekem slovenskem ministru, pri čemer seveda skriva svojo izobrazbo in govori v prekmurskem narečju. A kmalu ministru popravi kak govor, preden gre med Murine delavke, pripravi divjega in lenega sina do pisanja maturitetnega eseja, hčerki pa napiše magisterij in da kak pameten nasvet levo in desno, zaradi česar seveda postane skrajno sumljiva. Četudi je pridna in jo imajo vsi zelo radi, jo takoj, ko državna tajna služba odkrije njeno pravo identiteto in izobrazbo, odpustijo, saj se ne spodobi, da bi bila čistilka pametnejša od družine slovenskega politika. Ta namesto nje najame dejansko neizobraženo in celo malo trapasto čistilko. Ja, to mi gre po glavi. Po usodi morda moja Ljubica spominja na Miciko v našem času (v Aldu in Miciki gre namreč za medvojni čas). Potem pa sem se spomnil, da Micika in Aldo nimata otrok, zato bo ta povezava odpadla.

A v prenesenem pomenu je neke vrste Micikina vnukinja. Skratka, šolane, izobražene, pametne mlade Slovenke ne morejo biti niti čistilke, ker bi lahko vedele več kot gospodarji.

Forštner: Nekje sem prebrala tudi, da bi radi napisali še “roman z delovnim naslovom *Ljudje s psički*”. Lahko za konec našim bralcem poveste kaj več še o tem?

Partljič: Ne boste verjeli, da je roman že napisan in ima naslov *Pasja ulica*. Je resen in žalosten, pravzaprav kronika našega časa od osamosvojitve do danes. Je pa tudi satiričen in vmes malo humoren. Družinski in političen. Več oseb je zelo starih in politično obremenjenih, nekaj je današnje mladine, nekaj profesorice in politikov in vsaj dva psa.